

“Koliko su važna suđenja za ratne zločine za oporavak društva nakon sukoba?”

Uljuljkana u blaženom stanju ignorancije, u koje nas je dovela teška ekonomska situacija, moja generacija razmišlja u stilu stihova pjesme hrvatskog rock banda Majke: „*A mene ne zanima to o čemu se priča, a mene ne zanima to što se događa...*“ Gubitak veze s realnošću je odraz sveopšte besperspektivnosti i društvenog blata u kojem smo zaglibili već dvije decenije nakon rata ne nalazeći pravi način da nastavimo dalje. Pri tome je najlakše reći kako je mlada generacija nezrela, ali bi bilo pošteno primjetiti da je upravo nedovoljno zrelo cijelo naše društvo, čijeg smo neodgovornog političkog djelovanja nusprodukt.

Rođeni u novom mileniju, odrastamo uz nove tehnologije i nove - virtuelne životne vrijednosti. Mi smo Millennials. Zašto bi nas interesovala suđenja za ratne zločine ukoliko nisu digitalizovana ili simplificirana u formu avatara? Zbog čega bi čitali hiljade stranica teško razumljivih sudskih presuda kada smo navikli na komunikaciju u texting formatu? Jesmo li mi - rođeni nakon ratova u bivšoj Jugoslaviji oslobođeni tog teškog bremena, koje na naša pleća uporno tovari politički dinosaurusi? Na prvi pogled odgovor se čini logičnim - mladi nisu bili rođeni za vrijeme rata, ni po čemu nisu doprinjeli činjenju zločina, pa kako onda mogu imati odgovornost za tuđe krivične postupke? A onda se osvrneš oko sebe, ugledaš porušene objekte i moralno urušene ljude pune predrasuda i shvatiš kako još uvijek živimo u ratovima iz devedesetih i kako smo žrtve i zatočenici ograničenog nacionalističkog uma, sposobnog jedino da stvara nove sukobe.

Za razliku od Hollywoodskih blockbustera, život rijetko nudi sretne završetke za kojima žudi čitav region. Trebamo relaksirane odnose i situaciju gdje je normalno otići na izlet u susjednu zemlju i po prvi put vidjeti da tamo ne žive demonizirani neandertalci, nego ljudi sličnih interesovanja i životnih nadanja. A kako napraviti taj prvi korak? Kako se pomjeriti iz postojećeg političkog blata, ako pravda nije zadovoljena? Svako ovdje nosi svoju priču i pravično uho bi trebalo pažljivo saslušati svaku od njih. U razgovorima sa porodicom i prijateljima čuo sam mnogo toga o njihovim ratnim iskustvima, čitao sam vijesti o ratnim zločinima, pitajući se da li je naša osobna perspektiva dovoljno objektivna da sagleda i drugu stranu priče. Da li postoji veliki registar dokumentata, koji bi mogao rekonstruisati pravu istinu o

ratovima iz devedesetih i čije glasno čitanje bi dovelo do sveopšte društvene katarze? Kako začepiti usta neodgovornim političarima koji svakodnevno šire neistine, pravdajući zločine da bi prikrili vlastitu odgovornost za rat? Mi smo njihovi taoci, nesposobni da razmišljamo vlastitom glavom. Nesvjesno ponavljamo fraze pokupljene sa televizije po kojima smo samo mi žrtve, a oni drugi su počinio. Mi i oni - idealan scenarij za neke buduće ratove!

Moja priča je slična hiljadama priča moji vršnjaka iz cijele regije. Ja svog djeda nisam upoznao. Poginuo je u ratu. Uskraćene su mi prilike sreće, uspomena i radosti. Možda me je baš on mogao naučiti da vozim bicikl ili igrati šah? Mama i dajdža su mi pričali o njemu. I oni su bili djeca kada im je rat grubo i nepravedno uzeo oca. Često mislim da dijeleći sa mnom priče o ocu, pokušavaju da ga zadrže u svojim sjećanjima. Kad govore o djedu nikada ne govore o njegovoj smrti. Govore o životu. Priče su uvijek ispunjene ljubavlju i smijehom. Mamu je naučio da skija, a dajdža je krenuo djedovim stopama - završio je isti fakultet. Dobro znam da žele u meni probuditi osjećaje ljubavi, a ne mržnje. Ne želim da mrzim, ne želim da likujem i tražim osvetu, želim samo da ljudi odgovoni za zločine budu izolovani od zdravog ostatka društva i dugo razmišljaju o svojim postupcima.

Takav rasplet ne bi bio moguć bez Međunarodnog krivičnog suda. Bez suđenja za ratne zločine danas bi živjeli u nakaradnom društvu u kojem se zločinci slave kao heroji, a državu bi vodile osobe koje su naređivale najstrašnija krivična djela. Žrtve bi neprestano živjele svoju traumu, nepriznate i osuđene na vječitu bol. Škole bi ličile na predvojničku obuku, na kojoj se treniramo za buduće ratove, a mi nesposobni da se suočimo sa vlastitom prošlošću znali bi jedino da mrzimo neprestano potičući spiralu zla. Više nego zločincima, suđenja su potrebna nama. Da se upitamo za vlastitu odgovornost i razmislimo šta smo spremni uraditi da se stvari konačno pomjere s mrtve tačke.

Mir ili pravda? Rekao bih, oboje. Bez mira ne možemo krenuti putem pronalaženja pravde, a vlastiti mir ne možemo postići bez znanja da je pravda zadovoljena. Zato, ostavimo sudove da rade svoj posao, jer oni po definiciji moraju biti objektivni. U međuvremenu, zapitajmo se šta mi možemo uraditi da bi se suočili s prošlošću i tako stvorili pretpostavke za normalnu budućnost.

Mada vam se čini da našu generaciju ništa ne zanima, u stilu stihova s početka priče, pozivam vas sve da promislite još jednom. Ova priča je moj prvi korak. Podijeliću je s mojim virtuelnim prijateljima sa društvenih mreža iz cijele regije, spreman da saslušam i njihove priče. Tek tada će oni prestati biti virtuelni, a postati stvarni prijatelji. Ko zna, možda i naša društva tako konačno sazriju i shvate da je tamo neki daleki i strani sud pomogao da opet postanemo ljudi.

Hamza Ajanić

Druga gimnazija Sarajevo